

باسمه تعالی

اداره کل آموزش و پرورش استان اصفهان

اداره آموزش و پرورش ناحیه ۵ اصفهان

کتاب: تاریخ (۲) از بعثت پیامبر تا پایان صفویه

سؤالات درس ۱۰: (ایران در دوران غزنوی، سلجوقی و خوارزمشاهی)

طراح: الهه محجوب

پایه و رشته: یازدهم ادبیات و علوم انسانی

سؤالات

ردیف

۱

سؤالات صحیح یا غلط:

الف) نوع صحیح - غلط

کتابخانه مهم ری توسط سلطان مسعود غزنوی و به بهانه وجود کتاب‌های فلسفی در آن، به آتش کشیده شد.

ص غ

طغرل سلجوقی پس از تصرف نیشابور این شهر را به عنوان مرکز حکومت خویش برگزید.

ص غ

در دوره سلجوقی رونق تجارت به رشد شهر و شهرنشینی منجر شد.

ص غ

مهم ترین مخالفان خلافت عباسیان، غزنویان و سلجوقیان، سادات علوی بودند.

ص غ

مهم ترین و اصلی ترین فعالیت اقتصادی مردم ایران تجارت بود.

ص غ

شیوه های تولید و توزین فلزکاری عصر غزنوی به دلیل غنای خود بعداً به سرزمین های غرب قلمرو اسلامی انتقال یافت. ص غ

در هنگامه ضعف سامانیان سبکتگین نوۀ البتکین حکومت مستقل غزنویان را در غزنه بنا نهاد. ص غ

ب) نوع بلی - خیر

آیا حملات محمود غزنوی در گسترش زبان فارسی در هند تأثیر داشت؟ بلی خیر

آیا لشکر کشی های سلطان مسعود را می توان از علل سقوط حکومت غزنویان برشمرد؟ بلی خیر

آیا مرگ خواجه نظام الملک بر ضعف و زوال سلجوقیان تأثیر گذار بود؟ بلی خیر

آیا صرافان در توسعه تجارت خارجی در دوره سلجوقی نقش داشتند؟ بلی خیر

آیا تلاش دیوانسالاران ایرانی تأثیری بر توسعه زبان فارسی داشته است؟ بلی خیر

آیا نقوش انسانی در سفالگری دوره سلجوقی مورد استفاده قرار می گرفت؟ بلی خیر

ج) نوع اصلاحی:

سلطان محمود غزنوی خود را منجی خلافت می دانست.

نیشابور و کاشان مهم ترین مراکز سفالگری در دوره سامانی بودند.

در دوره غزنوی هنر سفالگری به تدریج از شرق به مناطق مرکزی ایران انتقال یافت.

د) نوع خوشه ای:

در نتیجه حملات محمود غزنوی به هند ← زبان فارسی در هند گسترش یافت. ص غ

قبایل ترک به هند مهاجرت کردند. ص غ

معابد هند غارت شد. ص غ

دین اسلام در هند گسترش یافت. ص غ

گزینه های زیر درباره انواع زمین در ایران است؛ پاسخ های مربوط به هر سؤال را از سمت چپ انتخاب و در مقابل سؤالات سمت راست بنویسید.

۱) وقفی
۲) اقطاع
۳) شخصی
۴) دولتی یا دیوانی

الف) همواره در معرض مصادره فرمانروایان قرار داشت.
ب) از دوران باستان در ایران رواج داشت.
ج) به افراد نظامی و صاحبان مشاغل دیوانی واگذار می شد.

۱) الب ارسلان
۲) طغرل
۳) تکش
۴) سلطان محمد

الف) در نبرد ملازگرد سپاه امپراتور روم شرقی را شکست داد.
ب) در نبرد داندانقان مسعود غزنوی را شکست داد.
ج) در نبردی آخرین سلطان سلجوقی را شکست داد.

الف) نوع تنها گزینه درست:

خلیفه لقب "سلطان رکن الدین" را به چه کسی اعطا کرد؟

الف) سلطان محمود ب) طغرل ج) الب ارسلان د) سلطان محمد

وسیع ترین قلمرو در ایران دوران اسلامی به کدام حکومت تعلق داشت؟

الف) غزنویان ب) سلجوقیان ج) خوارزمشاهیان د) آل بویه

در چه دوره ای شعر فارسی به اوج خود رسید؟

الف) سلجوقی ب) غزنوی ج) آل بویه د) خوارزمشاهی

در دوره سلجوقی توسعه معماری به رشد و رونق کدام شاخه هنری منتهی شد؟

الف) گچ بری ب) نقاشی ج) کاشی کاری د) آجرکاری

در کدام دوره شهر بیرونی (ریض) گسترش یافت؟

الف) خوارزمشاهیان ب) سامانیان ج) سلجوقیان د) غزنویان

کدامیک از شهرهای زیر از مراکز شیعه نشین در دوره حکومت ترکان بر ایران نیست؟

الف) بیهق ب) ساری ج) ری د) اصفهان

کدام یک از عالمان زیر از تحصیلکردگان مدارس نظامیه بوده است؟

- الف) امام فخر رازی ب) خواجه نظام الملک ج) امام محمد غزالی د) شهاب الدین سهروردی
- ب) نوع بهترین گزینه:

چرا سلطان محمود غزنوی به ری لشگرکشی کرد؟

الف) به دلیل حاکمیت آل بویه شیعی مذهب بر این شهر

ب) به دلیل اسماعیلی بودن علما و مردم این شهر

ج) کسب حمایت خلیفه عباسی

د) وجود کتاب های فلسفی در کتابخانه ری

هدف اصلی خواجه نظام الملک از مقابله با امیران و نظامیان سلجوقی چه بود؟

الف) تقویت نظام اداری

ب) تضعیف سنت های قبیله ای سلوکیان

ج) تقویت حکومت مرکزی

د) افزایش قدرت اهل قلم

ج) نوع منفی:

کدام گزینه در مورد اقطاع صحیح نیست؟

الف) در دوره سلجوقی گسترش یافت.

ب) عمده ترین شکل مالکیت زمین در ایران بود.

ج) از دلایل ضعف و زوال سلجوقیان پس از خواجه نظام الملک بود.

د) به افراد نظامی و صاحبان مشاغل دیوانی واگذار می شد.

- کدام گزینه درباره مدارس نظامیه صحیح نیست؟

الف) الگوی بسیاری از نهادهای آموزشی - دینی در کشورهای غربی و دنیای اسلام بود.

ب) به تدریس فقه شافعی و دانش های وابسته به آن اختصاص داشت.

ج) آخرین مرکز آن تا حمله هلاکو خان در نیشابور فعال بود.

د) مدیران و مدرسان آن توسط سلطان یا خلیفه تعیین می شدند.

سؤالات کوتاه پاسخ

۴

الف) نوع پرسشی:

حمله چنگیز خان مغول در زمان کدام خوارزمشاه اتفاق افتاد؟

کدام خوارزمشاه، طغرل سوم آخرین سلطان سلجوقی را شکست داد؟

ب) نوع کامل کردنی:

با شکست سلطان مسعود از سلجوقیان در نبرد سلطه غزنویان به خراسان به سر رسید.

نبردی که در آن الب ارسلان سپاه امپراتور روم شرقی را شکست داد نام داشت.

در دوره حاکمیت غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان موقعیت اقتصادی و اجتماعی طبقه دچار زوال شد.

در عصر دیوان وزارت به شکوهمندی بی نظیری رسید.

گسترش قلمرو و حکومت فراگیر از عوامل رشد هنر و معماری در دوره به شمار می رفت.

ج) نوع تشخیصی (تداعی):

طبقه ای که در دوره سلجوقی اهمیت بسیاری یافت ()

عمده ترین شکل مالکیت زمین در ایران ()

از خلیفه لقب سلطان رکن الدین را دریافت کرد ()

نبردی که در طی آن الب ارسلان امپراتور روم شرقی را شکست داد ()

غوریان و قراختائیان توسط این خوارزمشاه از بین رفتند ()

اولین مسجد چهار ایوانی در ایران ()

سؤالات تشریحی:

الف) محدود پاسخ:

نظام اقطاع در زمان وزارت کدام وزیر گسترش یافت؟ چرا؟ دو دلیل را بنویسید.
اهداف خواجه نظام الملک از تقویت و توسعه نظام اداری چه بود؟ دو دلیل را بنویسید.
چرا سلطان محمد خوارزمشاه به سوی بغداد لشکرکشی کرد؟ دلایل وی را در دو سطر بررسی کنید.
دو اقدام سلطان محمد خوارزمشاه برای مقابله با عباسیان چه بود؟
در سه سطر روابط سلطان محمود و خلیفه را توضیح دهید.
دو عامل مؤثر بر رونق و توسعه زبان و ادبیات فارسی در دوره سلجوقی چه بود؟
وضعیت رشد و تعالی علوم دینی نسبت به فلسفه و علوم طبیعی را در دوره غزنوی، سلجوقی و خوارزمشاهی در دو سطر مقایسه کنید.
عوامل مؤثر بر گسترش علوم دینی را در دوره های غزنوی و سلجوقی بنویسید.
هنر فلزکاری در دوره سلجوقی چه روندی را طی کرد؟

ب) گسترده پاسخ:

سلاطین غزنوی و سلجوقی چگونه می توانستند مانع از شکل گیری درگیرهای فرقه ای و مذهبی شوند؟
به نظر شما از میان علل رشد تجارت در دوره سلجوقی کدام عامل تأثیر بیشتری داشته است؟
وجه اشتراک عملکرد سلطان محمود غزنوی و طغرل در رابطه با خلیفه عباسی چه بود؟
سلطان محمود غزنوی و طغرل هریک برای به دست آوردن توجه خلیفه چه کردند؟ مقایسه کنید.
عوامل ضعف و سقوط سلجوقیان را در دو گروه عوامل داخلی و خارجی دسته بندی کرده و بنویسید.
تأثیر حملات خارجی بر سقوط غزنویان و خوارزمشاهیان را ارزیابی کنید.
هجوم اقوام ترک چه تأثیری بر سقوط غزنویان و سلجوقیان داشت؟ مقایسه کنید.
تأثیر اقدامات طغرل و الب ارسلان را بر حکومت سلجوقی مقایسه کنید.
یک خط زمان ترسیم کرده و رویدادهای سیاسی - نظامی مهم دوره غزنوی را بر روی آن مشخص کنید.
یک خط زمان ترسیم نموده و مهم ترین رویدادهای سیاسی - نظامی دوره سلجوقی را بر روی آن مشخص کنید.
خط زمانی ترسیم نموده و رویدادهای مهم دوره خوارزمشاهیان را بر روی آن مشخص کنید.
مکالمه (دیالوگ) زیر برداشتی از کتاب سیاست نامه خواجه نظام الملک است.

- خواجه نظام الملک: سلطانا واجب است که از احوال رعیت و لشگر و دور و نزدیک، هر چه اتفاق افتد چه کم یا زیاد را بدانی.
- ملکشاه: چرا؟
- خواجه نظام الملک: برای این که اگر به غیر از این باشد مردم عیب دانند و «بر غفلت و خواری و ستمکاری [تو] حمل کنند» و می گویند «فساد و درازدستی که در مملکت می رود یا پادشاه می داند یا نمی داند؛ اگر می داند و تدارکی و منعی نمی کند... ظالم است و به ظلم رضا داده است و اگر نمی داند بس غافل است و کم دان.»

❖ به نظر شما هدف خواجه نظام الملک از نوشتن این کتاب چه بوده است؟

گفتگو (دیالوگ) زیر را بخوانید و بنویسید:

الف) این مکالمه بین چه کسانی صورت گرفته است؟

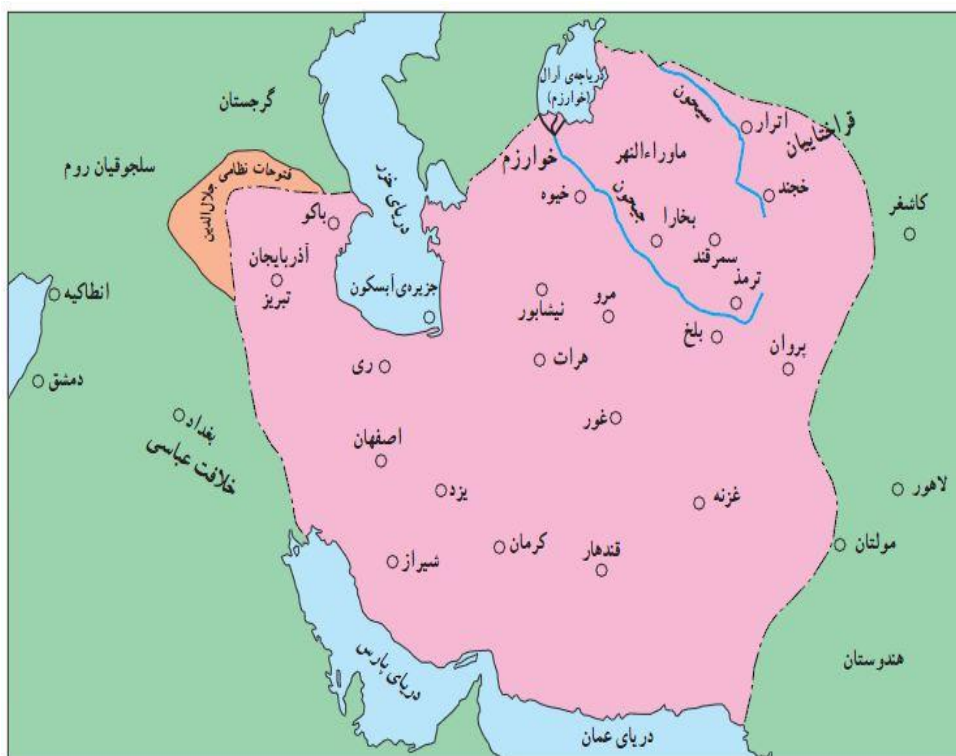
ب) مربوط به کدام رویداد تاریخی است؟

- درست است من از تو شکست خورده ام و آن به خاطر شجاعت و دلاوری سربازان تو بوده، اما من امپراتور آن سرزمینم و مردمانم به من نیاز دارند. آیا مرا آزاد خواهی کرد؟
- اکنون که آسیای صغیر را فتح نموده و آسوده خاطر گشته ام تو را آزاد خواهم کرد به شرط آن که دیگر چشم داشتی به این منطقه نداشته باشی و نبردی دیگر برپا نشود.

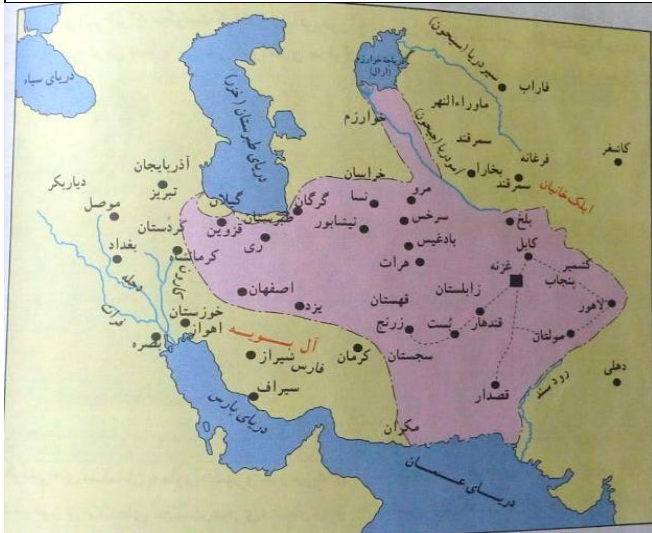
با توجه به نقشه ایران امروزی (که با خط چین بر روی نقشه مشخص شده است) نقش سلجوقیان را در توسعه مرزهای ایران بررسی کنید.

با توجه به اطلاعات خویش دو مورد از مناطقی که توسط سلطان محمد خوارزمشاه به قلمرو خوارزشاهیان افزوده شد را با علامت \otimes بر روی نقشه مشخص کنید.

با توجه به نقشه، نقش و تأثیر غزنویان و سلجوقیان بر توسعه مرزهای ایران را مقایسه کنید.

غزنویان

سلجوقیان

شهرها یا مناطقی که محل وقوع رویدادهای مهم در دوره سلجوقی بوده است را با علامت \boxtimes بر روی نقشه مشخص کرده و درباره هر یک توضیح دهید.

با توجه به نقوش ظروف زیر، کدام یک در دوره سلجوقی تولید شده است؟ دلیل خود را بنویسید.

۱

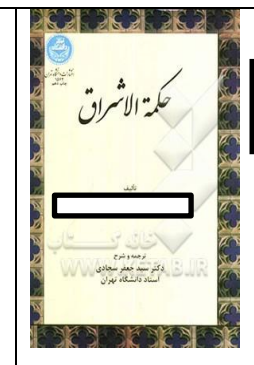

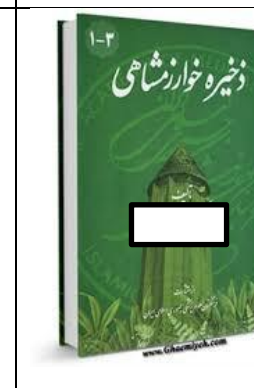

۲

۳

با توجه به اسامی زیر و اطلاعات خود درباره دانشمندان و شعرای دوره غزنوی، سلجوقی و خوارزمشاهی، بنویسید آثار زیر به متعلق به چه کسانی است؟ (ابوریحان بیرونی - ابن سینا - فارابی - ابوالعباس لوکری - شهاب الدین سهروردی - عطار - سید اسماعیل جرجانی - محمد زکریای رازی - رودکی)

	<p>کتابی است به شعر</p>		<p>در زمینه فلسفه</p>
<p>اثر.....</p>		<p>اثر.....</p>	
	<p>موضوع این کتاب جغرافیا و تاریخ است</p>		<p>در زمینه پزشکی</p>
<p>اثر.....</p>		<p>اثر.....</p>	

به تصاویر زیر نگاه کنید و پاسخ سوالات مربوط به آن را بنویسید.
 الف) بناها متعلق به چه دوره ای است؟
 ب) در تزئین بناها از چه هنرهایی استفاده شده است؟

